
MKJHT
VÉLEMÉNYEK A KATONAI JOG VILÁGÁBÓL
2017/1.

Budapest
2017
Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság
ISSN 2416-1365

1. BEVEZETŐ

A katona – mint létfeltételét – mindenkor keresi helyét és szerepét a társadalomban a más közösségek tagjaival, illetve foglalkozásokkal történő összehasonlításban, vagy éppen az egymást váltó kormányok által deklarált, jogszabályokban foglalt elvárások között. **A témával való foglalkozás általános aktualitását alapvetően az adja, hogy az utóbbi években számos törvény érintőleg, vagy teljes terjedelmében foglalkozik a Honvédség személyi állományával, ezen belül is az általam tárgyalt katona állománnyal.** Fontosságát tekintve említenem kell a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvényt (a továbbiakban: Honvédelmi törvény), vagy a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvényt (a továbbiakban: Katonai szolgálati törvény), de figyelmet érdemel ebből a szempontból a Magyar Honvédség humánstratégiája 2012-2021 közötti időszakra szóló 90/2012./XII.29./HM utasítással módosított 79/2011./VII.29./ HM utasítás is.

A fentebb említett forrásanyagok – megítélésem szerint – **kirajzolható korképet mutatnak a katonáról, a katonai szolgálatról és a bennük megtalálható perspektíváról.** Felmerül természetesen a kérdés, hogy ezen forrásanyagoknak sikerült-e a valóságban is élő, minden jelenséget feltárni, illetve a kor katonai követelményei szerint megoldani, vagy éppen a katonát, a katonai szolgálatot, a mai szemmel valóságként a jog eszközeivel ábrázolni?

Szigorúan, a fentebb már jelzett forrásanyagok keretei között maradván, foglalkozni kívánok általában a katonai szolgálattal, a katonai szolgálati jogviszonnal, valamint a Honvédség személyzeti /humán/ politikájával. Természetesen nem kerüli el a figyelmemet a tárgyalt témával összefüggő, legkülönbözőbb teoretikus álláspontok sem.

2. A KATONAI SZOLGÁLAT

Bevezetőként meg kell jegyeznem, hogy a katonai szolgálat – éppen úgy mint bármely más, társadalmi méretekben kifejlődött, társadalmilag elismert foglalkozás – a társadalmi munkamegosztás meghatározott oldalát, mozzanatát fejezi ki. Mint a társadalmi munkamegosztás minden oldala, a foglalkozásszerűen végzett katonai szolgálat is azért jött létre, mert a társadalom életében annak idején olyan új feladatok merültek fel, s ezek nyomán olyan új szükségletek alakultak ki, amelyeket a meglévő, régi munkamegosztás alapján már nem lehetett kielégíteni. Olyan új szükségletek voltak ezek, amelyeket éppen csak ilyen természetű új munkamegosztással meghatározott embereknek **a foglalkozásszerű katonai tevékenység végzésére való szakosodásával, elkülönülésével lehetett ellátni.**

Ahhoz, hogy a katonai szolgálat sajátos tulajdonságait itt és most érdemben tárgyalni lehessen, elkerülhetetlenül foglalkoznom kell a különböző lexikonok, szótárak által használt professzió, professzionális, profi stb.^{1/} fogalmaknak a katonai tevékenységre-, szolgálatra-, magatartásra stb. vonatkozó adaptálásával, illetve az egyes fogalmak között levő hasonlóságokkal, mivel a témával foglalkozó, általam olvasott szerzők írásaiban – számos közös vonásuk ellenére – mutatkoznak hangsúlybeli eltérések, vagy éppen a téma felszínes kezelése tapasztalható.

„Véleményem szerint a professzionális, a professzionista és az ugyanazt jelentő profi, profizmus stb.^{2/} kifejezéseknek az utóbbi évtizedekben közkedvelt, népszerű használatát – mivel a magyar katonai szaknyelvben ennek pontos szinonimáját az érintettek nem nagyon keresték – **a kor követelményeinek megfelelő katonai képességek növelése iránti fokozott igény hangsúlyos kifejezése tette általánossá.** Ezen fogalmak használata még jobban elterjedt az önkéntes katonai szolgálat általános bevezetésével.”^{3/}

Az általam – ebben a témakörben – olvasott írások közül néhány szerző munkáját kívánom a következőkben röviden bemutatni, **abból a célból, hogy a profizmussal összefüggésben milyen teoretikus álláspontokat képviselnek, illetve azokat milyen formában és tartalommal tárják az olvasó elé.**

Havril András vezérezredes egyik 2005-ben írt tanulmányában^{/4/} a rofesszionálitással összefüggésben kifejti, hogy „Sajnos ezt ma még a politika, a közvélemény – és alkalmasint a szakma is – egy mindent elfedő és az önkéntesekből – szerződésekből – álló haderővel azonosítja.” Tovább folytatva a gondolatsort felveti, hogy „Néhány évtizeddel ezelőtt, ha kimondták valakiről, hogy profi /például sportolóról/, akkor ebbe a fogalomba beleértettük azt, hogy magasan képzett a tevékenységében /pl. sport/, egyedülállót alkot és mindezt hivatásszerűen, azaz főfoglalkozásában végzi – tehát nem amatőr. Maga a sokszor használt fogalom korszerű értelmezése is ezt jelenti: foglalkozás, szakma, mesterség, hivatás.” Majd egyfajta összegzésként megállapítja, hogy **„A professzió tehát foglalkozás, hivatás, amely kellőképpen szakosodott és elkülönült más foglalkozási területektől és, amely működése mögött kiterjedt elméleti tudományos háttér. Az elkülönülés és elméleti háttér kidolgozottsága adja a szaktudást és a szakmai önértéket.”**

Lakatos László vezérőrnagy által 2006-ban a Magyar Tudományos Akadémia Hadtudományi Bizottsága köztestületi tagjainak második konferenciáján tartott előadásában a professzióval összefüggésben a következőket mondta.^{/5/} **„Először is meg kell különböztetni az „Önkéntes” és a „professzionális” haderő fogalmát.** Sajnos a köznapi gyakorlatban sokan összekeverik a két fogalmat. Az előbbi esetében arról van szó, hogy a Magyar Honvédségben szolgálatot teljesítő katonák önként vállalják a szolgálatot, akár szerződéses, akár hivatásos állományúként. A professzionális haderő minőségi definíció. Arra utal, hogy a személyi állomány a technikai eszközök, technológiák kezelését és alkalmazását, továbbá a harcéljárásokat és minden, a feladatrendszerükhöz tartozó tevékenységet a lehető legtökéletesebben elsajátított és a gyakorlatban is képes a megszerzett ismereteket alkalmazni.” Majd később kifejti, hogy „A professzionális jelleget – amint azt a bevezetőben is említettem – ma még a politika, a közvélemény /és alkalmasint a szakma is/ mindent elfedő és mindent megoldó fogalomként emleget, és azt az önkéntesekből álló haderővel azonosítja. Ha néhány évtizeddel ezelőtt valakit /például egy élsportolót/ profinak minősítettünk, akkor magasan képzett, főfoglalkozásban /tehát hivatásszerűen/ végzett tevékenységében egyedülállót alkotó személyre gondoltunk. Ezt jelenti a sokszor használt fogalom korszerű értelmezése is: foglalkozás, szakma, mesterség, hivatás.”

Figyelmet érdemlően szól továbbá Lakatos László az előző gondolatokkal kapcsolatban arról, hogy „A professziót gyakorló személyek viszonylag zárt közösséget alkotnak, amelybe a bekerülés szigorúan meghatározott feltételek /alkalmasság, képzettség, végzettség, hivatalos felhatalmazás/ szerint történik. Ilyen professzió az orvos, a jogász hivatásának gyakorlása, és ilyen a katona szolgálatteljesítése is. E feltételek megléte nélkül a gyógyítás csak kuruzslás, a jogászság csak zugügyvédkezés, a fegyveres szolgálat pedig valamiféle militáris csoportosulás.” Majd a gondolatsort folytatva megállapítja, hogy **„A professzió tehát egy foglalkozás, hivatás, amely kellőképpen szakosodott és elkülönült más foglalkozási területektől, amelynek működése mögött kiterjedt elméleti, tudományos háttér van. Az elkülönülés és az elméleti háttér kidolgozottsága adja a szaktudást és a szakmai önértéket.”**

A fentebb idézett szerzők tanulmányaiban **a professzióval kapcsolatos általánosan, de sokrétűen és határozott önbizalommal kifejtett nézeteik – megítélésem szerint – egyfajta keresztmetszetét adják a professzióval kapcsolatos szellemi termékeknek.** Ezen szellemi termékeket a szerzők – egymással nem vitatkozva – lényegében felkínálják az olvasó, illetve a témával foglalkozók számára, annak reményében, hogy nézeteik elterjednek,

elfogadásra kerülnek, és a Honvédség szellemi életét, valamint a katonai tevékenység gyakorlatát, részükről helyesnek ítélt irányba befolyásolják.

Az általam idézett szerzők azon széleskörű elgondolásaikkal, amelyek a katonai tevékenység minőségének növelésére és fenntartására irányulnak, valamint az a tény, hogy a professzió: - foglalkozást; szakmát; hivatást jelent – a hangsúlybeli eltérésekkel együtt – egyet lehet érteni. **Tekintettel viszont arra, hogy a szerzők által végzett elemzések – a vizsgált témával összefüggésben – számos olyan problémát vetnek fel, amelyek alkalmasak arra, hogy nézeteim kifejtésének alapjául váljanak.** A továbbiakban ezekkel kívánok foglalkozni.

Általában – a különböző lexikonokban és szótárakban írottak alapján – megállapítható, hogy **a professzió valamilyen foglalkozást, szakmát, hivatást jelent.** Ezek a meghatározások egyértelműen rokon értelmű, és egymással bizonyos szempontból hasonlóságot, azonosságot mutató fogalmak. Ahhoz, hogy ebben a kérdésben tovább léphessünk, elkerülhetetlennek látszik a fenti fogalmak egyenkénti vizsgálata, illetve az azok közötti viszony megállapítása. **Ha valaki a megélhetését biztosító, rendszeres – képzettséghez, képesítéshez és gyakorlathoz kötött – szellemi és szakmai tevékenységet végez, akkor az foglalkozásnak tekinthető, illetve minősíthető.** A szakma pedig egy tanult képzettséget, gyakorlatot igénylő foglalkozás. Ha valaki életvitelként, elhivatottság alapján választ foglalkozást, akkor azt a tevékenységet hivatásosként végzi. Ha a három fogalom egymáshoz való viszonyát vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy **a szakma és a hivatás fogalmak logikai alárendeltségi viszonyban vannak a foglalkozást jelentő fogalommal, mivel azok egyértelműen a szélesebb terjedelmű foglalkozás fogalom körébe tartoznak^{6/}.** Mindezek alapján levonhatjuk azt a következtetést, hogy a **professzió képzettséghez, képesítéshez és gyakorlathoz kötött valamilyen foglalkozásszerűen végzett szellemi vagy szakmai tevékenység.**

Még mielőtt rátérnék a katonai szolgálat egyfajta megközelítésére, feltétlenül reagálnom kell Lakatos László fentebb, a professzió gyakorlásával kapcsolatban idézett azon állítására, hogy „a fegyveres szolgálat pedig valamiféle militáris csoportosulás.” **Lakatos László – az én olvasatomban – lényegében azt állítja, hogy a fegyveres szolgálat olyan katonai jellegű, vagy ahhoz hasonló feladat végrehajtására, csoportba verődött személyek gyülekezete, aminek lényege, minősége ismeretlen, vagy nem határozható meg.** Lakatos Lászlónak a fegyveres szolgálattal kapcsolatos álláspontja – megítélésem szerint – szakszerűtlen, egyrészt nehezen, másrészt többféleképpen értelmezhető. Furcsának találok, hogy a katonai elit és a katonai közvélekedés már régen nem keresi az egyes állítások tartalmát és súlyát.

A foglalkozásokkal kapcsolatos általános fejtegetések után, ha megközelítőleg helyes választ akarunk adni a katonai szolgálat lényegére, akkor abból kell kiindulnunk, hogy **a katonai szolgálat – a mai magyar valóságra vetítve – önkéntességre, többletkötelezettségekre és áldozatvállalására épülő, alapvető társadalmi /védelmi/ szükséglet kielégítését szolgáló, sajátos kiképzést és szakértelmet igénylő, katonai tevékenységre szakosodott foglalkozás.**

3. A KATONAI SZOLGÁLAT, MINT KATONAI SZOLGÁLATI JOGVISZONY

A katonai szolgálat más összefüggésben – jelenleg – **a Katonai szolgálati törvény által szabályozott jogviszony, lényegében katonai szolgálati jogviszony.** Ez a Katonai szolgálati törvény Magyarország védelmi szükségletét meghatározó Alaptörvényben és a Honvédelmi törvényben meghatározott feladatok személyi biztosítékaul szolgál, alapvetően követi az azokban meghatározott sajátos katonai tevékenység- és szolgálat jellegéből adódó követelményeket. A törvény – a jogalkotó indokolása szerint – olyan általános feltételeket rögzít, amelyek biztosítják, hogy a Honvédség feladatainak ellátásához szükséges

katonaállománnyal rendelkezzen. **A Katonai szolgálati törvény fontos alapelve a szolgálati érdek elsődleges érvényesítése.** Ugyanis – mint a törvény indokolása rögzíti – a Honvédség feladatainak végrehajtása nem tehető függővé a katona egyéni érdekeitől, az egyéni érdeket megelőzi a szolgálati érdek, de a törvény törekszik az egyéni és a szolgálati érdek maximális összehangolására. **Az állam, mint a következőkben azt olvashatjuk, a katonai szolgálati viszony tartalmi lényegének a megfogalmazása útján kívánja érvényre juttatni a szolgálati érdek elsődlegességét.**

„A szolgálati viszony az állam és az állomány tagja /továbbiakban együtt: felek/ között szolgálatteljesítés céljából létesített különleges közszolgálati jogviszony, amely alapján a közszférában megvalósuló más foglalkoztatási jogviszonyokkal szükségszerűen együttjáró kötelezettségeken és jogosultságokon túlmenően mindkét felet a szolgálatteljesítéssel összefüggő többletkötelezettségek terhelik és jogosultságok illetik meg.”^{7/} „A Honvédség feladatainak a megvalósítása érdekében a szolgálatteljesítés szigorú függelmi rendben, egyes alapjogok korlátozásának elfogadásával, valamint az élet- és a testi épség kockáztatásával valósul meg.”^{8/}

A Katonai szolgálati törvény meghatározza a katonai szolgálati jog alapvető forrását, és meghatározott körű, jellegű sajátos viszonyrendszert szabályoz az állam /a Honvédség/ és a katona között. **Ebben a jogviszonyban viszont bizonyos mértékű kölcsönösség mellett is alapvetően az állam által szükségszerűen képviselt érdek érvényesül.** A katonai szolgálati jogviszony keretében a törvény pontosan nevesíti a jogalanyok körét /az állam és a katona/, a szolgálati jogviszony: - keletkezését; - módosítását; - megszűnését, illetve megszüntetését; - jogviszony tartalmát; - a jogalanyok jogait és kötelezettségeit, továbbá rögzíti mindazon magatartásokat, amelyeket a jogviszony keretében a jogalanyoknak be kell tartani. A törvény meghatározza továbbá azokat a sajátosságokat is, amelyek a katonai szolgálati jog tárgyát jellemzik. Lényegében ezek a sajátosságok egyben jelzik a más jogágaktól való elhatárolódását is. **Mindezen tények alapján, összegzésként megállapítható, hogy a katonai szolgálati jog a jognak az az ága, amely a katonai szolgálati jogviszonyokat szabályozza, de szabályoz néhány, a katonai szolgálati jogviszonyhoz szorosan kapcsolódó, egyéb jogviszonyokat is.** Ez természetesen nem mond ellent annak a ténynek, hogy a katona jogállását sok tekintetben a munkaviszonyhoz, a köztisztviselői, illetve a közalkalmazotti jogviszonyhoz hasonlóan szabályozzák, **anélkül, hogy azok tartalmi elemei a katonai szolgálati jogba történő egyszerű átvitelét jelentené.**

4. A HONVÉDSÉG SZEMÉLYZETI /HUMÁN/ POLITIKÁJA

Mint ismeretes, minden alapvető állami feladatot ellátó szervezetnek – egyebek mellett – feltétlenül szüksége van az eredményes működést biztosító humán, illetve a személyzeti politika kialakítására és folyamatos fenntartására. Teljes mértékben igaz ez az Alaptörvényben meghatározott céllal és rendeltetéssel létrehozott és fenntartott Honvédségre, mint önálló állami szervezetre is.

Mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy **a Honvédség személyzeti /humán/ politikája alatt egyrészt a hatályos jogszabályok rendelkezésében érvényesülő, másrészt a különböző elvi iránymutatásokban rögzített alapelvek összességét kell tekintenünk.** Ezek – a korábban, más összefüggésben már érintett tények – azok, amelyek a személyi állomány szolgálati jogviszonyának létesítésére, módosítására és megszüntetésére, a szolgálati jogviszony feltételeire és tartalmára, a szolgálati időre, az alapvető jogok gyakorlására és korlátozására, az érdekképviselőre, az állomány illetményére és egyéb juttatásaira, valamint társadalombiztosítási ellátására, felelősségi rendszerére, a kérelmekre és jogorvoslatokra, az állomány életpályájára és pályaképzésére, az állomány összetételére, valamint a humán intézményrendszer feladataira vonatkoznak.^{9/}

Tanulmányozva a korábban jelzett forrásanyagokat, a Honvédség személyzeti /humán/ politikájának fontosabb tartalmi vonásai a következők.

- [1] A Honvédség személyzeti /humán/ politikájának egyik legfontosabb jellemző vonása, hogy **az Alaptörvényben meghatározott védelmi feladatokra, mint fontos társadalmi szükségletre épül, annak személyi biztosítékául szolgál.** Ez az alapvető szükséglet pedig Magyarország függetlenségének, területi épségének és határainak katonai védelme, a nemzetközi szerződésekből eredő közös védelmi és békefenntartó feladatok ellátása, valamint a nemzetközi jog szabályaival összhangban humanitárius tevékenység végzése.^{/10/}
- [2] **A jogalkotó elismerőleg kinyilvánította, hogy a katonai szolgálat sajátos /különleges/ közszolgálat.** Ez a sajátosság /különlegesség/ objektíve a minden más általános emberi tevékenységtől céljában, feladataiban, jellegében, és a célok eléréséhez, a feladatok teljesítéséhez szükséges feltételek biztosításának speciális voltában jelentkező katonai tevékenységben található meg. Ebben a jogszabályok által rögzített különösségben a katonaság intézményének viszonylagos zártsága, önmagát hordozó volta, intenzív totalitása jut kifejezésre, amit a haza védelmére irányuló objektív társadalmi szükséglet tesz indokolttá. Tovább folytatva ezen gondolatokat megállapítható, hogy a katonai élet és tevékenység szellemi arculata, légköre maga a különösség atmoszférája.
- [3] **A Honvédség személyzeti /humán/ politikáját a jogalkotó a különleges /sajátos/ katonai élet és tevékenység követelményeihez alakítja.** Egyértelműen meghatározza, hogy a Honvédség az Alaptörvényben foglalt feladatok végrehajtásához szükséges számú és összetételű, megfelelően képzett és kiképzett, motivált és a változó körülményekhez képes, elhivatott személyi állomány folyamatos rendelkezésre állását biztosítsa.^{/11/} Ebből a követelményrendszerből levonható – egyebek mellett – egyrészt az a következtetés, hogy a jogalkotó különös kiemelt helyet és szerepet szán a személyi állománynak a Honvédség feladatainak végrehajtásában, másrészt megjelöli a jelenkori személyi állománnyal szembeni sajátos tartalmi igényeket.

A Honvédség szükségletét biztosító állománya tényleges szolgálatot teljesítő katonákból, kormánytisztviselőkből, közalkalmazottakból és a Munka Törvénykönyvének hatálya alá tartozó munkavállalókból, valamint megelőző védelmi helyzet és rendkívüli állapot idején – a hadkötelezettség bevezetése után – hadkötelesekből áll.^{/12/} A Honvédség személyi állománya – mint látható – különböző jogviszonyok alapján sokrétűen differenciált. Itt és most figyelemmel a jelen tanulmány jellegére, mint korábban már jeleztem, csak a katonaállománnyal foglalkozom.

- [1] A magyar állam a tényleges katonai szolgálatot teljesítő katonától, a katonai tevékenységnek megfelelő, annak eredményes végrehajtását biztosító **számos sajátos politikai, akarati, jellembeli, fizikai tulajdonságokat és magatartást követel meg.**^{/13/} A következőkben ezen követelmények sorából kívánok néhányat – a Honvédség számára, az állam által fontosnak tartott megítéltekből kiemelni.
 - a) **Elsősorban a honvédelem nemzeti ügyének, a szolgálati kötelezettség teljesítésének megfelelő tántoríthatatlan, elkötelezett hűséget jelöli meg az állam.** Ennek a rendíthetetlen hűséggel való szolgálati feladat teljesítésnek a próbája végső soron a testi épség veszélyeztetése és az élet feláldozása, mint az emberi élet szélsőséges helyzete is lehet.
 - b) A másik követelményt az állam **a hivatáshoz méltó, példamutató magatartásban határozza meg.** Ez az általánosság szintjén megjelölt

magatartási szabály több irányú részleteket tartalmazó – egyben kötelező – sajátos magatartási szabályt foglal magában. Így különösen a katona legyen tudatában a társadalomban elfoglalt helyével, a szolgálattal járó felelősségével, tanúsítson szilárd meggyőződést abban, hogy igaz ügyet szolgál, a katonai feladatok végrehajtásában legyen kezdeményező és szolgáljon mintaképpül bajtársai számára.

- c) **Az állam bátor helytállást is követel a katonától.** Az általános emberi bátorság keretében kialakult és a történelem során formálódó bátorságról, mint sajátos katonai erényről kell felvetnem néhány rövid gondolatot. Ugyanis a katonai élet- és tevékenység – mind a kiképzés, mind a tényleges harci körülmények között – megköveteli a katonától, hogy kötelességének teljesítésében tanúsítson bátor és ezzel szorosan összefüggő merész, kitartó és áldozatkész magatartást. A témával összefüggésben Boda László – figyelmet érdemlő írásában –^{14/} egyebek mellett megjegyzi, hogy a bátorság az értelmes kockázatvállalást jelent, bátorság kell ahhoz is, hogy valaki vállalja a veszélyt.
- d) Az állam a kiemelten nevesített magatartási követelmények között továbbá **magas fokú készenlétet és fegyelmet követel a katonától.** Ezen elvárással összefüggésben meg kell jegyezmem, hogy a Honvédség a Honvédelmi törvény^{15/} rendelkezése alapján – a rendeltetésszerű feladatainak végrehajtásához szükséges – egységes készenléti és szolgálati rendszert tart fenn.

A Katonai szolgálati törvény – mint a készenlét fontos tartalmi részeként – jelöli meg a katona magas fokú készenlétét. Ebben az összefüggésben az állam által támasztott készenléti követelmény nem csupán az azonnali, cselekvésre, bevetésre, beavatkozásra kész mérhető állapotot, hanem a katona felkészültségének, erkölcsének, fegyelmének, fizikai állapotának naprakészen tartását is jelenti. Lényegében – figyelemmel az előzőekre is – ezek összessége fejezi ki a jelzett magas fokú készenlétet.

Mint arról fentebb már említést tettem, az állam a katonától magas fokú fegyelmet követel meg, amely nem más, mint „a jogszabályokban, belső rendelkezésekben és az előljárók által meghatározott követelmények, feladatok minden katona és katonai szervezet részéről történő teljesítését, végrehajtását jelenti. Ennek megvalósítása és fenntartása minden katona kötelessége. A katonai fegyelem alapját, katonai élet- és szolgálati viszonyok rendezettsége adja, melyhez szorosan kapcsolódik a katona tudatos kötelességérzetén, a haza védelméért érzett személyes felelősségén alapuló aktív, öntevékeny kezdeményezéssel és együttműködéssel párosuló engedelmisségi készsége.”^{16/}

- [1] A Honvédség hatályos személyzeti /humán/ politikája – a magyar politikai és társadalmi körülményekre, a személyi szükségletekre, a korábbi hagyományos gyakorlatra és a szakirodalmak megállapításaira is alapozva – **egyfajta arra méltó példaként szolgáló ideálisnak is tekinthető tényként vázolja, illetve ajánlja a katonai életpályát és pályaképet.** Ennek keretében az állam /a kormányzat/ fontosságára való tekintettel, félreérthetetlenül, hivatalosan deklarálja, hogy „A katonai pálya megtartó és vonzerejét a hagyományos katonai értékeket és a teljesítményt elismerő, társadalmi megbecsülést nyújtó, kiszámítható és tervezhető életpálya és pályakép biztosítja.”^{17/} A katonai életpályával és pályaképpel kapcsolatos előző megállapítások, mintegy kiegészítéseként a jogalkotó tényként elismeri és egyfajta társadalmi szükségletként jelentkező jogosságát törvénybe^{18/} ki is nyilvánítja a katonai

szolgálattal együttjáró áldozatvállalás és az azzal arányban álló erkölcsi, valamint anyagi megbecsülés indokoltságát.

Az előzőekben vázolt intézményes megállapodásokkal összefüggésben a jogalkotó az általa kialakított személyzeti /humán/ stratégiában^{19/} a Honvédség tényleges helyzetének megfelelően – a szolgálati jogviszony alapján – differenciáltan a hivatásos és a szerződéses állomány tekintetében vázolja a katonai életpályát és pályaképet.

A Katonai szolgálati törvény^{20/} szerint a hivatásos állomány tagja az aki **élethivatásként, határozatlan időre vállalja a katonai szolgálatot**. Tehát aki – a Honvédség céljairól és tevékenységéről alkotott kép alapján – **élethivatásként választja a hivatásos katonai szolgálatot, és ezt a pályát /foglalkozást/ élete alapvető értelmének és élete fenntartására irányuló döntésének tekinti**. Aki úgy gondolja, hogy a hivatásos katonai szolgálat számára olyan foglalkozás, aminek jövője van, ami sikert biztosít számára, vagy kedveli azt a jellegzetes életmódot, ahogy a katona testi, szellemi, erkölcsi, anyagi vonatkozásban él, a hivatásos katonai szolgálat hűen tükrözi és igényli a nehézségek leküzdésére irányuló bátor helytállást, aki rokonszenvet érez az önkorlátozó életvitel iránt és örömet leli a katonai tevékenységben, vagy éppen egyéniségéből fakadóan könnyen aláveti magát a katonával szemben támasztott elvárásoknak, azonosul azzal a szemléletmóddal, ahogy a katona a társadalmi és a világ helyzetét látja, illetve megítéli, azaz a hivatásos katonai pályát választja.

A Honvédség feladatrendszerének békében történő ellátásához szükséges tényleges katonállomány folyamatos biztosítása – az egyéb jogviszonyban szolgáló állomány mellett – a szerződéses katonák foglalkoztatásával egészül ki. **A szerződéses állomány tagja pedig az, aki határozott időre szerződésben vállalja a szerződéses katonai szolgálatot.**^{21/} A Katonai szolgálati törvény a szerződéses állomány tekintetében, a katonai szolgálati viszony létesítésével összefüggésben számos sajátos feltételt állapít meg.

- [2] Az eddig leírtak alapján, az általánosság szintjén megállapítható, hogy az állam a katonai szolgálatot teljesítő katonával szemben támasztott többször hangsúlyozott sajátos követelmények érvényesítésével életének elkülönült szakaszában – a mai, de a mindenkori magyar társadalmi-történelmi lehetőségek általános feltételei és korlátai mellett – a katonai tevékenység és szolgálat sajátos módjára jellemző életmódot, illetve életstílust követel meg. Ez a követelmény természetesen másként jelentkezik, a hivatásos és másként a szerződéses állomány tekintetében, de másként befolyásolható abból a szempontból is, hogy a társadalom melyik rétegéből, illetve milyen célzattal került a hadseregbe.

A katona életmódjával /életvitelével/ kapcsolatos következő fejtegetéseim egy pillanattig sem tartanak igényt arra, hogy az életmód pontos és kimerítő tartalmát, illetve jellemzőit meghatározzam. Itt csupán a téma lényegét érintő néhány általános megjegyzést kívánok tenni. **Elsőként meg kell jegyezmem, hogy a katonai szolgálat az ember életében – mint korábban már említésre került – átmeneti jelenség, azonban az alapvető emberi élet teljessége szempontjából a mindennapi életnek mégis egy igen jelentős részét teszi ki.** Arról van szó, hogy a katonai szolgálatot vállaló ember, mint a mindennapi élet embere a maga összes érzékeivel, képességeivel, céljaival tevékenységét a magyar állam által létrehozott és fenntartott önálló sajátos belső szervezeti struktúrával és követelményrendszerrel rendelkező honvédségbe transzformálja.

Az előző gondolatokkal és a katonai életmóddal szoros összefüggésben feltétlen meg kell jegyezni, hogy **a katonai szolgálat az ember életében bármennyire is alapvető, az emberi élet teljessége szempontjából mégiscsak a mindennapi élet egy részét öleli fel.** A katona életének másik részében természetesen – mint minden magyar állampolgár – éli magánéletét. De ez a magánélet is gyakran közelít vagy közelíthet tartósan vagy átmenetileg a katonai tevékenységet, magatartást jellemző vonásokhoz. Némi túlzással azt is elmondhatjuk, hogy a katonának szinte az élet egészét a katonai szolgálat határozza meg. Ebbe az irányba hat a katonaság azon törekvése is, hogy a katona tevékenységét, magatartását mind szélesebb körben szabályozza úgy a szolgálatban, mint a szolgálaton kívül. **Ebben a kettős különbségben jelentkező viszonyban – megítélésem szerint – az államnak az a dolga, hogy egyrészt szükségszerűen védje meg a katonai szolgálat védhető értékeit, másrészt biztosítson nagyobb lehetőséget a katona számára, a kor színvonalának megfelelő, anyagilag is megalapozott, kulturált magánélet viteléhez.** A katonának ezen a szinten biztosított magánélete önmagában is nagyobb érdeklődést és vonzalmat mutat majd minden bizonnyal a katonai szolgálat iránt.

5. JEGYZETEK

1. Révai Lexikon. Hadtudományi Lexikon 1995. – A Magyar Értelmező Kéziszótár. Akadémia kiadó 2003. – Idegen szavak és kifejezések szótára. Akadémia kiadó 2003.
2. A különböző lexikonok a professzió alapszóból többféle kifejezést származtatnak. Így professzionális; - professzionista; - profizmus; - profi; - professzionátus; - professzionizmus.
3. Dr. Kassai László nyá. ezredes: Refleksiók Szabó József nyá. ezredes tanulmányára. In Honvédségi Szemle 2013./2. szám 44. oldal
4. Havril András vezérezredes: A Szolgálati kultúra megújítása. In Új Honvédségi Szemle 2005. 9. szám 6-7. oldal
5. Lakatos László vezérőrnagy: A Magyar Honvédség markáns változásai és jövője. In Új Honvédségi Szemle 2007. 5. szám 26-30. oldal
6. A foglalkozás, szakma és hivatás tartalmi lényegének meghatározásához figyelembe vettem a Magyar Értelmező Szótár és az Idegen szavak és kifejezések szótárának vonatkozó meghatározásait.
7. A honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény 3.§ /1/ bekezdés
8. Uo: /2/ bekezdés
9. A felsorolt alapelvek a már jelzett forrásanyagokra épülnek.
10. Az Alaptörvénynek a Magyar Honvédségről szóló 44. cikk /1/ bekezdése.
11. Ezen követelményeket a Katonai szolgálati törvény miniszteri indokolása és a 2012-2021. évre szóló humán stratégiát jelöli meg.
12. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény 40.§ /1/ bekezdése.
13. Ezen magatartásokat a honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény bevezetője jelöli meg.
14. Boda László Katonai erények. Katonai etika. Budapest, Zrínyi kiadó, 1993, 41-43. o.
15. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény 53.§-a.

- 16.** A 24/2005. /VI.30./ HM rendelettel kiadott – és többször módosított – Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzatának 29.1. pontja.
- 17.** A 79/2011. /VII.29./ HM utasítással kiadott Magyar Honvédség humánstratégiája 2012-2021. közti időszakra, 2.1. Életpálya és Pályakép /2/ bekezdése.
- 18.** A honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény bevezetőjének /3/ bekezdése.
- 19.** A 79/2011. /VII.24./ HM utasítással kiadott Magyar Honvédség humánstratégiája 2011-2021. közti időszakra. Életpálya és pályakép /3/ bekezdése.
- 20.** A honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény 2.§ 10. pontja.
- 21.** Uo: 2.§ 33. pont.

© Kassai László
© Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság

Vélemények a katonai jog világából

Kiadó

Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaság

Székhely

1055 Budapest, Markó u. 27. III. em. 13-18.

Felelős kiadó

Dr. Kádár Pál PhD dandártábornok, elnök

Sorozat szerkesztő

Dr. Farkas Ádám főhadnagy

Honlap

<http://hadijog.hu/vkj>

Email

dradamfarkas@gmail.com

ISSN

2416-1365